

Mikkelin kaupungin arviointikertomus vuodelta 2019

Tarkastuslautakunta 26.5.2020

MIKKELI

Kaupunginvaltuustolle

Sisällys

1.	Tarkastuslautakunnan puheenjohtajan katsaus	5
2.	Tarkastuslautakunnan työskentely.....	6
2.1	<i>Kokoonpano ja työskentelytapa</i>	<i>6</i>
2.2	<i>Vuoden 2018 arviointikertomuksen johdosta tehdyt toimenpiteet</i>	<i>7</i>
3.	Tilinpäätöksen sisältö ja valtuuston asettamien tavoitteiden toteutuminen.....	9
3.1	<i>Huomioita tilinpäätöksen esittämistavasta</i>	<i>9</i>
3.2	<i>Kaupungin strategiset tavoitteet ja niiden toteutuminen</i>	<i>10</i>
3.3	<i>Hallinto- ja elinvoimapalvelut</i>	<i>11</i>
3.4	<i>Mikkelin seudun ympäristölautakunta</i>	<i>13</i>
3.5	<i>Kasvatus- ja opetuslautakunta</i>	<i>13</i>
3.6	<i>Hyvinvoinnin ja osallisuuden lautakunta</i>	<i>15</i>
3.7	<i>Kaupunkiympäristölautakunta</i>	<i>17</i>
3.8	<i>Liikelaitokset ja Etelä-Savon pelastuslaitos</i>	<i>18</i>
3.9	<i>Konsernin tavoitteiden toteutuminen</i>	<i>19</i>
4.	Talous ja investoinnit.....	21
4.1	<i>Tilikauden tuloksen muodostuminen ja talous</i>	<i>21</i>
4.2	<i>Investoinnit</i>	<i>24</i>
5.	Muut havainnot	27
5.1	<i>Ympäristötilinpäätös.....</i>	<i>27</i>
5.2	<i>Henkilöstöraportti.....</i>	<i>27</i>
6.	Allekirjoitukset.....	30

Juhani Oksman

1. Tarkastuslautakunnan puheenjohtajan katsaus

Mikkelin kaupungin toiminnan tulos romahti jo toisena vuonna peräkkäin. Tilikauden alijäämä oli 18,1 miljoonaa euroa ja taseeseen kertynyt alijäämä on tilinpäätöksen jälkeen peräti 42,2 miljoonaa euroa. Alijäämään sisältyy Otavan Opiston valtionapujen takaisinperintä 15,6 miljoonaa euroa. Kaupunki on tehnyt takaisinperinnästä oikaisuvaatimuksen opetus- ja kulttuuriministeriölle.

Mikkelin kriisikuntakriteerit täyttyvät konsernin suhteellisen velkaantuneisuuden ja lainamäärän osalta. Kaupungin taseeseen kertynyt alijäämä on kyettävä kattamaan vuoden 2023 loppuun mennessä.

Korjaustoimet kunnallisveroa nostamalla ovat rajalliset, koska se on hyvin lähellä nykyistä kriisikuntarajaa. Kaupungin verotulojen korotusmahdollisuus on tulevaisuudessa varsin vähäinen.

Kalevankankaan kasvualustan murheenkryyni Saimaa Stadiumi on tehnyt vaatimattoman alun takia huonoa tulosta.

Kaupungin tekemät maa-aluekaupat eivät ole kaikki onnistuneet tyydyttävällä tavalla. BioSairilan ja vesilaitoksen rakennushankkeet ovat myös kärsineet tarpeettomista vastoinkäymisistä, jotka ovat näkyneet tuntuvasti kohonneina kustannuksina ja jotka tulevat johtamaan valmistumisaikataulujen pitkittymiseen.

Melkoista päänvaivaa meille on tuottanut terveydenhoidon kustannukset. Etelä-Savon sosiaali- ja terveyspalvelujen kuntayhtymän (Essote) talousarvio ei ole ollut vuosikausiin realistinen ja olemme saaneet melkein

joka vuosi muhkean jälkilaskun. Muuttotappioalueen perusongelma on, että väestöllämme on suhteellisesti suurempi keski-ikä ja tämän lisäksi Mikkelin tuloja tuottavalla väestöllä on keskimääräistä pienemmät verotulokertymät muuhun maahan verrattuna.

Kaikista vastoinkäymisistä huolimatta Mikkeli on edelleen hieno paikka monille kansainvälistä kauppaa tekeville yrityksille kuten UPM:n Pelloksen vaneritehtaalle ja Mölnlyckelle.

Kaupungin elinkeino-yhtiön myötävaikutuksella perustettiin 108 yritystä ja Mikkeliin saatiin muuttamaan 12 yritystä. Mikkeli on erinomainen paikka tehdä etätöitä. Meillä on tyydyttävän yritysilmaston lisäksi kävelymatkan päässä puhdas luonto.

Esteetön liikkuminen on käynyt Mikkelisissä helpommaksi, kun vuonna 1912 valmistuneeseen ja suojeltuun kaupungintaloon aloitettiin kuluneena vuonna hissien rakentaminen.

Kaupungin palveluksessa oleva henkilöstön valtaosa on selvinnyt töistään hyvin ja olisi toivottavaa, että luottamushenkilöt muistaisivat tämän arvostelevia puheenvuoroja pitäessään.

Menestymisen mahdollisuuksia meillä on, kun vain osaamme ne määrätietoisesti hyödyntää.

JUHANI OKSMAN
Tarkastuslautakunnan puheenjohtaja

UPM Kymmene Wood Oy:n Pelloksen vaneritehdas on Mikkelin suurin yksityinen työnantaja. Valokuva UPM Kymmene.

2. Tarkastuslautakunnan työskentely

Tarkastuslautakunta on kunnan pakollinen toimielin, jonka tehtävät on määritelty kuntalain (410/2015) 121 §:ssä. Tarkastuslautakunnan tehtävänä on mm. valmistella valtuuston päätettäväksi tulevat hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Tarkastuslautakunnan tehtävänä on myös arvioida talouden tasapainotuksen toteutusta tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyttä, jos kunnan taseessa on kattamaton alijäämä.

Arvionsa valtuuston asettamien tavoitteiden toteutumisesta sekä toiminnan tuloksellisuudesta ja tarkoituksenmukaisuudesta tarkastuslautakunta esittää tässä arviointikertomuksessa.

Uutena kuntalain määräämänä tehtävänä tarkastuslautakunnalle tuli vuodesta 2017 alkaen sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden valvonta ja ilmoittaminen valtuustolle.

2.1 Kokoonpano ja työskentelytapa

Kaupunginvaltuusto valitsi kokouksessaan 12.6.2017 § 9 tarkastuslautakuntaan toimikaudeksi 2017–2021 yhdeksän (9) jäsentä ja heille varajäsenet sekä nimesi lautakunnan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan.

Tarkastuslautakunnan työskentely painottui tilikauden aikana kaupungin toiminnan ja talouden seurantaan sekä johtavien viranhaltijoiden ja muiden henkilöiden kuulemiseen. Tarkastuslautakunnan kuultavina kokouksissa ovat olleet elinikäisen oppimisen ja osallisuuden johtaja Virpi Launonen, henkilöstöjohtaja Maria Närhinen, johtava rakennustarkastaja Sari Valjak-

Tarkastuslautakunnan jäsenet

Oksman Juhani, **puheenjohtaja**
Kauppinen Heli, **varapuheenjohtaja**
YLönen Teijo
Teittinen Leena
Barck Paavo
Asikainen Katariina
Rouhiainen Risto 9.12.2019 saakka
Kivinen Harri 10.12.2019 alkaen
Sihvonen Jari

Elkharam Tiina

Varajäsenet

Karjalainen Miikka
Koski Mirja
Anttonen Pertti
Wallenberg Minna
Tähtinen Tiina
Soivanen Satu

Hulkkonen Hannu
Hänninen Ville 9.12.2019 saakka
Lipsanen Heino 10.12.2019 alkaen
Ruuth Noora

ka, kaupunginhallituksen puheenjohtaja Arto Seppälä, kaupunginjohtaja Timo Halonen, kiinteistöjohtaja Jarkko Hyttinen, pelastusjohtaja Seppo Lokka, projektijohtaja Timo Rissanen, sivistysjohtaja Virpi Siekkinen, talousjohtaja Heikki Siira, varhaiskasvatusjohtaja Pirjo Vartiainen ja vesilaitoksen johtaja Reijo Turkki.

Lisäksi tarkastuslautakunta on kuullut kokouksissaan Mikalo Oy:n toimitusjohtajaa Hannu Sormusta sekä Kiinteistökehitys Naistinki Oy:n hallituksen puheenjohtajaa Kari Ojalaa ja toimitusjohtajaa Kyösti Ylijokea.

Lautakunta on kokoontunut säännöllisesti ja kokouksia on pidetty noin kerran kuukaudessa. Varsinaisen arviointikertomuksen työstämisen tarkastuslautakunta on tehnyt omissa sähköisissä Teams-työkokouksissaan huhti- ja toukokuun 2020 aikana. Lautakunnalla on ollut arviointityötä varten käytettävissään mm. eri toimielinten pöytäkirjat, talousarvio 2019, käyttösuunnitelmat 2019, tilinpäätös 2019 ja henkilöstöraportti 2019 sekä tilintarkastajan raportoinnit. Tarkastuslautakunnan jäsenten esteellisyydet on otettu huomioon arviointikertomuksen laadinnassa.

Tilintarkastuksen on suorittanut tilintarkastusyhteisö KPMG Julkistarkastus Oy vastuunalaisena tilintarkastajanaan JHT, KHT Elina Hämäläinen. Vastuunalainen tilintarkastaja on ollut esteellisyyssäännökset huomioiden sihteerinä läsnä tarkastuslautakunnan kokouksissa.

2.2 Vuoden 2018 arviointikertomuksen johdosta tehdyt toimenpiteet

Vuoden 2018 arviointikertomus käsiteltiin kaupunginvaltuustossa 17.6.2019 § 80. Kaupunginvaltuusto merkitsi arviointikertomuksen tiedoksi ja *”kehotti kaupunginhallitusta raportoimaan kaupunginvaltuustolle lokakuun 2019 loppuun mennessä toimenpiteistä, joihin arviointikertomuksessa esitettyjen epäkohtien, kysymysten ja selvityspyyntöjen johdosta on ryhdytty”*.

Kaupunginvaltuusto merkitsi kokouksessaan 7.10.2019 § 106 tiedoksi selvitykset arviointikertomuksessa esitettyistä kysymyksistä ja havainnoista sekä kuvaukset toimenpiteistä, joihin aiotaan ryhtyä arviointikertomuksessa esitettyjen epäkohtien korjaamiseksi.

Tarkastuslautakunta kävi keskustelun vuoden 2018 arviointikertomuksen johdosta annetuista selvityksistä toimenpidekuvauksineen ja merkitsi ne tiedoksi kokouksessaan 29.10.2019 § 52.

3. Tilinpäätöksen sisältö ja valtuuston asettamien tavoitteiden toteutuminen

3.1 Huomioita tilinpäätöksen esittämistavasta

Tilinpäätöskokonaisuus on sisällöltään esitetty Kirjanpitolautakunnan (KILA) kuntajaoston tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimisesta antaman yleisohjeen mukaisesti.

Toimintakertomukseen on sisällytetty ympäristöasiat omana kokonaisuutena otsikolla ”Ympäristötilinpäätös”, mikä laajentaa tilinpäätöskokonaisuutta. KILAN kuntajaosto on antanut erillisen yleisohjeen ympäristöasioiden kirjaamisesta ja esittämisestä kunnan tilinpäätöksessä. Voisiko ympäristöasiat esittää tilinpäätöksessä tiiviimmin ja vain olennaisilta osin ja toimintakertomuksessa olisi sitten viittaus erilliseen ympäristötilinpäätökseen? Näin on tehty henkilöstöasioiden kohdalla: tilinpäätöksen sivulla 19 on esitetty lyhyesti olennaiset henkilöstöasiat kuten henkilöstön määrä, määrän kokonaisuus sekä palkkojen ja palkkioiden kokonaissumma ja samassa yhteydessä on viitattu erikseen laadittuun henkilöstöraporttiin.

Muut ei-taloudelliset asiat -otsikon alla toimintakertomuksessa on käsitelty korruption torjuntaa ja vuoden 2019 aikana kaupunkiorganisaatioon kohdistuneita väitteitä rakenteellisesta korruptiosta. Asiakokonaisuuden käsittely on edelleen kesken, kun kaupunginhallitus valtuutti 9.3.2020 § 77 kaupunginjohtajan tilaamaan ulkopuoliselta taholta selvityksen esitetyistä väitteistä.

Kaupungin uusi brändi hyväksyttiin vuonna 2019 ja kaupunkia on muun muassa markkinoitu valokuvamateriaalilla. Tämän brändikuvan on ottanut Kontrastia Pihla Liukkonen.

Tilinpäätöksen 2019 esittämistapa ja luettavuus on selkiytynyt edellisistä vuosista, mikä on osaltaan ollut helpottamassa tarkastuslautakunnan arviointityötä.

Sen sijaan ”tavoite/mittari” -asetannassa on edelleen kehitettävää, jotta ne paremmin vastaisivat toisiaan ja tavoitteen toteutuminen olisi myös mittarin avulla todennettavissa ja arvioitavissa. Esimerkkinä voidaan mainita tilinpäätöksen sivulla 149 esitetty Kaihun matkailualueen toiminnallisuuden rakentamiseen liittyvä ”tavoite/mittari”: *Kävijämäärän kehittyminen ja sen toteutumaselvitys 31.12.2019: ”Mikkeliipuistoon on sijoitettu 2 kpl raitiovaunuja matkailu- ja tapahtumakäyttöön.”* Tilinpäätöksestä ei ilmene, miten Mikkeli- puiston kävijämäärä kehittyi vuoden 2019 aikana.

Myös muita toiveita tilinpäätöksen selkeämpään esittämistapaan on tullut esille. Esimerkiksi sivun 141 alaosassa esitetyssä työllisyydenhoitoon liittyvässä toteutumassa ei ole yhtään vuoden 2019 toteutumaa. Voisiko vastaavissa tapauksissa kirjoittaa toteutumaksi ainostaan ”Ei tietoa vuodelta 2019”? Nyt lukija ei välttämättä huomaa, että tekstissä on vain vanhat luvut eikä esimerkiksi vuosilukuvirheitä tai vahingossa pois jätettyä tietoa.

Kaupunkistrategiasta johdetut valtuustotason seurattamittareiden tavoitteet on asetettu valtuustokaudeksi. Eri toimielinten ja koko kaupunkikonsernin vuosittaisten tavoitteiden ja niiden mittareiden johtaminen laajasta kaupunkistrategiasta eri ohjelmakortteineen on tämän vuoksi haasteellista ja johtaa helposti pirstaleiseen ja vaikeasti hahmotettavaan kokonaisuuteen.

Tavoitteet ja mittarit tulee esittää vuosittain talousarviossa ja tilinpäätöksessä niin, että tavoitteiden saavuttaminen tai saavuttamisen suunta ja eteneminen voi-

daan niiden perusteella yksiselitteisesti todeta. Myös merkittävien erojen tavoitteiden ja niiden toteutumien välillä tulee käydä ilmi tilinpäätöksestä perusteluineen. Tämän osalta tilinpäätöksen esittämistavassa on vielä kehitettävää.

3.2 Kaupungin strategiset tavoitteet ja niiden toteutuminen

Mikkelin kaupunkistrategia vuosille 2018–2021 ”Teemme yhdessä Saimaan kauniin Mikkelin” hyväksyttiin valtuustossa 11.12.2017. Valtuusto hyväksyi 20.8.2018 kaupunkistrategiaan liittyvät strategiset ohjelmat sekä matkailun ja vapaa-ajan ohjelman, työllisyysohjelman strategiset ohjelmat sekä matkailun ja vapaa-ajan ohjelman, työllisyysohjelman, kehittämisalustojen sisällöt ja esityksen konsernirakenteen tiivistämiseksi.

Kaupunkistrategia pohjautuu kolmeen (3) ohjelmaan:

- 1) Hyvän elämän ohjelma
- 2) Kestävän kasvu ohjelma
- 3) Elinvoimaohjelma

Hyvän elämän ohjelman toteutumista johtaa sivistysjohtaja Virpi Siekkinen ja ohjelmaryhmän sihteerinä toimii hyvinvointikoordinaattori Arja Väänänen. Ohjelman painopisteitä ovat yhteisöllisyys, aktiivinen ja hyvinvointia tukeva arki sekä sujuva ja turvallinen elämä vauvasta ikäihmisiin. Ohjelmaa toteutetaan yhteistyössä kaupungin ja eri yhteistyötahojen kanssa.

Ohjelmassa toteutettiin ja suunniteltiin edellisen vuoden tapaan lukuisia konkreettisia toimenpiteitä. Kouluissa painotettiin tunnetaitokasvatusta tunnetaitotoreineen. Perheiden avoin kohtaamispaikka suunniteltiin ja toteutettiin pääkirjaston alakertaan ja sen toiminta alkoi tammikuussa 2020.

Tärkeä osa-alue on ehkäisevä päihdetyö nuorten keskuudessa. Netti- ja peliriippuvuus on samoin huolestuttavan suurta. Kaupungin nuorisotyön ja poliisin yhteistyötä on toteutettu Ankkuritiimin kanssa.

Terveysneuvontaa on toteutettu monella tavalla, esimerkiksi ravinto- ja liikuntaohjeet ja muu diabeteksen torjunta sekä tiedon antaminen huumeiden ja alkoholin käytön lopettamisen tärkeydestä.

Kumppanuustalo-toimintamallin kokeilu loppuvuodesta 2019 Lähemäki-talolla ei onnistunut suunnitellulla tavalla, kun tilojen käyttö jäi vähäiseksi. Mistä tilojen vähäinen käyttö johtui ja miten kumppanuuspöytämallin suunnittelu jatkuu?

Aluejohtokuntien liikuntahankkeina toteutettiin vuoden 2019 aikana useita kuntoilu- ja retkeilypaikkoja.

Muista konkreettisista toimenpiteistä voidaan mainita mm. seuraavat:

- kaikilla kouluilla toteutetaan maksuttomia kerhoja
- Saimaa Stadiumilla on lasten, perheiden ja ikäihmisten ilmaisia liikuntavuoroja
- kävelyn ja pyöräilyn edistämistä on tehty monialaisessa yhteistyössä
- Seniorikortin ikäraja alennettiin 65 vuoteen
- ensilumen latu on ollut edelleen kovasti käytetty liikuntapaikka
- Liikkuva Mikkeli 2030 -ohjelmatyö on aloitettu ja se valmistuu vuonna 2020
- uusi Ohjaamo Olkkari avattiin Hallituskadulla
- kirjastossa toteutettiin Lukemisen unelmavuosi 2019
- taidemuseo siirtyi uusiin tiloihin kauppakeskus Akseliin
- kaupungin esteettömyyssuunnitelman päivitys alkaa vuonna 2020

Kestävän kasvun ohjelman toteutumista johtaa tekninen johtaja Jouni Riihelä ja ohjelmaryhmän sihteerinä toimii projektijohtaja Timo Rissanen. Ohjelman painopistealueisiin kuuluvat terveellinen ja turvallinen ympäristö, elinvoimaisuus ja kaupungistuminen.

Ohjelmassa toteutettiin vuoden 2019 aikana seuraavia toimenpiteitä:

- uuden jätevedenpuhdistamon rakentaminen
- biokaasun käytön edistäminen
- rakennusten/kiinteistöjen tehostetut myynti- ja markkinointitoimenpiteet
- yhteiskäyttötilojen huomioiminen uudisrakentamisessa
- pyöräilyn ja jalankulun edellytysten parantaminen mm. kulkuväyliä korjaamalla ja hidasteita rakentamalla
- uusien energiataloudellisten ratkaisujen huomioiminen korjaus- ja uudisrakentamisessa

Uuden jätevedenpuhdistamon rakentaminen on tilinpäätöksen mukaan edennyt aikataulussa ja koekäytön pitäisi alkaa vuoden 2020 lopussa. Pysytäänkö aikataulussa ja miten suuriksi rakentamisen lopulliset kustannukset nousevat?

Biokaasun tuotanto ei vielä toimi Mikkelisissä, vaan sitä käyttävät autot saavat tankata muualla tuotettua kaasua. Saadaanko BioSairilan kaasulaitos toimintaan kesällä 2020? Miten biokaasutuotannon kannattavuus tulevaisuudessa varmistetaan?

Tilinpäätöksen mukaan kiinteistöjen tehostettu myynti on johtanut *maltilliseen* myyntitavoitteiden toteutumi-

seen. Mitä maltillinen myyntitavoitteiden toteutumisen käytännössä tarkoittaa?

Elinvoimaohjelman toteutumista johtaa kaupunginjohtaja Timo Halonen ja elinvoimaryhmän sihteerinä toimii strategia- ja kehityspäällikkö Aki Kauranen.

Ohjelman painopistealueita ovat

- osaaminen ja TKI (tutkimus-kehittämis-innovaatio)-toiminta
- asiakaslähtöiset yrityspalvelut
- matkailu, vapaa-ajanasuminen, kulttuuri, liikunta sekä niihin liittyvä tapahtumatuotanto
- työllisyydenhoito
- konsernirakenteen tiivistäminen
- kaupunkimarkkinointi

Elinvoimaohjelmaan kuuluvat myös kehittämisalustat EcoSairila, Memory Campus ja Kalevankangas, jotka olivat osaamisen ja TKI-toiminnan kärkikohteita vuonna 2019. Näiden kärkikohteiden toteutumisesta vuoden 2019 osalta voidaan todeta seuraavaa:

- EcoSairilan yhteyteen sijoittui kolme (3) uutta yritystä ja kehitysohjelmaan on saatu EU-hankerahoitusta; EcoSairila Business Parkin perustamissuunnitelmat etenivät
- Memory Campus ei edennyt suunnitelmien mukaisesti varastokirjastoratkaisun osalta
- Kalevankankaan alueen TKI-toimintojen edistämiseen saatiin useita hankkeita, mm. Kalevankankaalle liiketoimintaa, tuotteita ja palveluita -hanke

Elinvoimaohjelman muiden painopistealueiden toteutuminen vuonna 2019:

- Mikkelin kehitysyritys Miksei Oy:n toiminta on ollut tuloksellista ja uusia työpaikkoja on saatu syntymään
- Mikkelin on jatkanut kasvua matkailukaupunkina
- Helsingin yliopisto, Lappeenrannan teknillinen yliopisto ja Aalto yliopisto ovat olleet mukana kehittämässä Mikkelin elinkeino-ohjelmia
- Etelä-Savon Koulutus Oy:stä (Esedu) valmistuu vuosittain yli 1.000 opiskelijaa ja heistä merkittävä osa jää maakuntaan; uusista yrityksistä merkittävä osa rakentuu Esedusta valmistuneiden varaan
- yhteistyössä työntajien ja oppilaitoksen kanssa on onnistuttu hyvin, kun työvoimatarvetta ennakoidaan ja siihen pyritään vastaamaan mahdollisimman hyvin
- pitkäaikaistyöttömyys ei ole alentunut toivotulla tavalla
- Mikkelin kaupunki sai uuden brändin, joka hyväksyttiin kaupunginhallituksessa 4.2.2019.

Yhteenvetona kaupunkistrategian osalta voidaan todeta, että sen kaikkia ohjelmia on toteutettu vuonna 2019 sekä kaupunkiorganisaatiossa että konsernissa talousarviossa esitettyjen tavoitteiden suuntaisesti. Vuositasolla tavoitteiden saavuttamisen arviointi painottuu pitkälti siihen, miten hyvin eri toimenpiteillä on onnistuttu saavuttamaan strategisia tavoitteita. Näin siksi, että valtuustotason seurantamittareiden tavoitetaso on asetettu koko valtuustokaudeksi ja työ on pitkäjänteistä ja monen eri tahon yhteistyötä.

Mikkelin kaupungin brändikirja hyväksyttiin alkuvuodesta 2019. Tilinpäätöksessä todetaan, että kaupunkimarkkinoinnin tavoite brändin jalkautuksesta paikallisesti onnistui hyvin. Minkälaisista palautteista uudesta brändistä on tähän mennessä saatu? Entä millä tavoin uusi brändi konkreettisesti tuki ja toteutti kaupungin strategiatyötä vuoden 2019 aikana?

3.3 Hallinto- ja elinvoimapalvelut

Hallinto- ja elinvoimapalvelujen tehtävä on tukea ja seurata kaupungin muiden palvelualueiden sekä kaupungin liikelaitosten ja taseyksikkönä toimivan pelastuslaitoksen tuloksellista toimintaa. Palvelualueella on keskeinen rooli kaupungin päätöksenteon valmistelussa ja erityisesti sen varmistamisessa, että päätöksenteko perustuu ajantasaiseen, luotettavaan ja mahdollisimman kattavaan taustatietoon.

Hallinto-, talous-, elinvoima- ja henkilöstöpalveluiden lisäksi palvelualue tuottaa ruoka- ja puhtaanapalveluita.

Hallinto- ja elinvoimapalveluiden toimintamenot ylittivät alkuperäiseen talousarvioon nähden peräti noin 18 miljoonalla eurolla ja toimintatulot 1,7 miljoonalla eurolla. Toimintatulot sisältävät luovutusvoittoerä, jotka ylittivät talousarvion 1,9 miljoonalla eurolla.

Asiakaspalveluiden ostoihin Etelä-Savon sosiaali- ja terveystoimen kuntayhtymältä Essotelta haettiin vuoden 2019 aikana 16,2 miljoonan euron lisämääräraha. Lisämäärärahaa huolimatta Essoten kustannukset ylittivät vielä 4,5 miljoonalla eurolla, josta 2,2 miljoonan euron osuus on Essoten alijäämäisen tuloksen takia tehtyä pakollista varausta. Essoten alkuperäinen 183,2 miljoonan euron talousarviosumma ylittyi 20,7 miljoonalla eurolla.

Henkilöstökulut jäivät noin 1,4 miljoonaa euroa budjetoitua pienemmiksi. Mistä tämä hallinto- ja elinvoimapalvelujen palkkabudjetin ero johtui?

Työmarkkinatuen kuntaosuus 3,4 miljoonaa euroa ylitti talousarvion vajaalla 0,5 miljoonalla eurolla ja se väheni edellisvuodesta 0,1 miljoonalla eurolla. Toimintakeskuksella oli tarjota enemmän työpaikkoja kuin mitä

**Mikkeli
lukee**

#mikkellukee
www.mikkellukee.fi

MIKKELI

MIINA JA MANNI
MAATILALLA

MIINA, MANNI JA SUKUNSA OMASTAVAT KANNAKSEN
KARJAN. KANNAKSEN KANNUKSET OMASTAVAT
KANNAN SUKUNNAN. KANNAKSEN SUKUNNAN
KANNAN SUKUNNAN MIINA JA MANNI
KANNAN SUKUNNAN MIINA JA MANNI
KANNAN SUKUNNAN MIINA JA MANNI
KANNAN SUKUNNAN MIINA JA MANNI
KANNAN SUKUNNAN MIINA JA MANNI

TE-keskus pystyi hakemuksina käsittelemään, joten työmarkkinatuen kuntaosuutta olisi voinut vielä pienentää. Myös kaupungin yt-neuvottelut loppuvuodesta 2019 vaikuttivat työllistämistöimiin. Mikkelin kaupunki on hakeutunut mukaan valtakunnalliseen työllisyyden kuntakokeiluun.

Kaupunkiorganisaatiossa on järjestetty oppisopimuskoulutusta ja Mikkelillä on työnantajana ollut tyydyttävä maine kuva. Oppisopimuskoulutus on vaativa koulutusmuoto, joka vaatii niin työnantajalta kuin työntekijältäkin sitoutumista ja joustavuutta. Kasvatus- ja opetuslautakunnan osalta tilinpäätöksen ohjelmakortissa on todettu oppisopimusten määräksi 4, kun tavoitteena oli 15. Toteutuiko kaupungin oppisopimuskoulutus vuonna 2019 kokonaisuutena tavoitteiden mukaisesti?

3.4 Mikkelin seudun ympäristölautakunta

Lautakunnan toimialueena on Mikkelin, Hirvensalmi, Kangasniemi, Mäntyharju ja Pertunmaa. Tehtävien hoitoa ohjaa laaja lainsäädäntö, mm. eläinsuojelulaki, jätelaki, terveydenhoitolaki, elintarvikelaki, tupakka- ja lääkelaki sekä talousvesiasetus.

Toimintavuoden aikana ympäristöpalveluilla oli meidän useita hankkeita, joista seuraavissa kaupunki toimii hankkeen hallinnoijana:

1. Ympäristöministeriön rahoittama Omavesi-hanke
2. Kaakkois-Suomi - Venäjä ohjelman (ENI) rahoittama Rainman-hanke
3. EAKR:n rahoittama Kuntailmasto 2050 -hanke

Näiden lisäksi kaupunki on mukana myös muiden hallinnoimissa hankkeissa, mm. Hiilivapaa Etelä-Savo -hanke, Päästötön liikenne Mikkelin seudulla -hanke ja VieKas Life -hanke.

Kaupungin hallinnoimien hankkeiden osalta tilinpäätöksessä tai erillisessä hankeraportissa olisi hyvä esittää tarkempia tietoja mm. hankkeiden kestosta, tavoitteista, kustannusarvioista ja kaupungin omarahoitusosuuksista. Miten henkilöstön riittävä hankeosaaminen ja ajankäyttö erityisesti kansainvälisen hanketoiminnan kohdalla on varmistettu?

Ympäristönsuojelupalveluissa eri suoritteiden toteutumat vähenivät edellisestä vuodesta ja jäivät tarkastusten osalta myös selvästi alle talousarviotavoitteen. Ter-

veysvalvonnan tarkastuksia toteutui 417 kpl, kun tavoite oli 750 kpl ja edellisen vuoden toteutuma oli 760 kpl. Syynä oli henkilöstöressurssien puute, mm. terveysvalvonnan johtajan virka oli täyttämättä 10 kuukauden ajan. Myös haja-asutusalueiden jätevesijärjestelmien saneerauksen määräajan umpeutuminen lokaussa 2019 lisäsi palvelujen tarvetta.

Henkilöstövajauksesta huolimatta toiminnalliset tehtävät pystyttiin hoitamaan. Ympäristölautakunnan toimintakate oli ylijäämäinen 114.000 euroa.

3.5 Kasvatus- ja opetuslautakunta

Tilinpäätös osoittaa, että toimintakate oli 383.000 euroa talousarvioita heikompi ja maksutuotot alittuivat 691.000 eurolla. Henkilöstökulut ylittyivät 375.000 eurolla. Varhaiskasvatuksessa palvelusetelimenot kasvoivat ja päivähoitomaksujen maksutuotot jäivät budjetoituja pienemmiksi. Linja-autokuljetuksissa tuli merkittäviä säästöjä, mutta taksikuljetusten kulut kasvoivat.

Yhteistyö Essoten kanssa on edennyt niin, että on perustettu erilaisia yhteistyöryhmiä ja verkostoja. Valitettavasti Essoten järjestämissä oppilashuoltopalveluissa on edelleen henkilöstövajetta, mikä heikentää oppilaiden pääsyä palveluiden pariin ja kuormittaa opettajia. Myös koulujen ja nuorisotyön yhteistyö poliisin Ankuri-työryhmän kanssa on hyvä asia. Yhteisöpedagogeja kouluille ei ole palkattu, vaikka talousarviossa on varattu rahat neljän yhteisöpedagogin palkkaamiseen. Miksi näin ei tehty? Lasten ja nuorten mittaritiedoista näkyy, että luokkayhteisöön ja kouluyhteisöön kuulumisen tunne on heikentynyt selvästi kaikilla kouluasteilla. Yhteisöpedagogien tarve olisi siis ilmeinen.

Lapset ja nuoret kokevat, että heillä on hyvä keskusteluyhteys vanhempiensa kanssa. Tämä on erittäin myönteinen tieto ja siinä on saavutettu sekä selkeää nousua aiempiin vuosiin että valtakunnallista keskiarvoa parempia tuloksia. Olisikin kiinnostavaa kuulla arvioita siitä, miten tätä on saatu tuettua tuloksekkaasti.

Tilojen varausjärjestelmää ei olla edelleenkään otettu käyttöön – miksi? Oppisopimusten määrätavoitteena oli 15 kpl/vuosi, mutta niitä toteutui vain neljä. Mistä tämä tavoitteen alittuminen johtui?

Positiivista on, että varhaiskasvatukseen on saatu oma kuraattori, mutta riittävätkö hänen resurssinsa, kun varhaiskasvatuksessa on yhteensä 2 900 lasta? Millaisia kokemuksia/palautetta on saatu ja onko tarkoitus palkata varhaiskasvatukseen lisää kuraattoreita?

Essoten oppilashuollossa toimii kaksi vakituista psykologia, yhden psykologin palvelut hankitaan ostotoiminnan kautta ja yksi on resurssi psykologi. Psykologien re-

Vuosi 2019 oli Mikkelissä Lukemisen unelmavuosi. Teema- vuosi järjestettiin valtuustoaloitteen pohjalta ja sen tavoitteena oli muun muassa kannustaa kaupunkilaisia lukemaan.

surssit menevät pääasiassa oppimisvaikeuksien selvittämiseen ja tarvittavien tutkimusten suorittamiseen, jolloin psykososiaalinen työ jää pääosin kuraattoreille. Onko Mikkeliissä riittävä määrä oppilashuollossa psykologeja ja kuraattoreita ja pääsevätkö oppilaat ammatilaisten vastaanotoille lakisääteisten aikarajojen puitteissa?

Erityisen tuen oppilaiden määrä on kasvanut noin 10 prosenttia edellisvuodesta (noin 480 oppilasta) – mistä tämä johtuu, ja onko tällä hetkellä riittäviä resursseja heidän tukemiseensa?

Millä perusteella esimerkiksi kouluterveyskyselystä on valittu tietyt kysymykset/vastaukset mittareiksi ja tietyt jätetty valitsematta? Esimerkkinä voidaan mainita mielenterveyskysymykset, jotka on jätetty vähälle huomiolle.

Sisäilmaongelmaisten kiinteistöjen määrä on ilmoitettu tilinpäätöksen sivulla 127. Sen tiedon mukaan muutos edelliseen vuoteen oli viidestä seitsemään eli lisäystä kaksi. Kaupungin sisäilma-asiantuntijalta Mari Pöyryltä toukokuussa 2020 saatujen tietojen mukaan sisäilmaongelmaisia kouluja oli 2/23 eli vajaat yhdeksän prosenttia ja päiväkoteja 3/33 eli reilut yhdeksän prosenttia.

Sisäilmaongelmista viestittäminen avoimesti, aktiivisesti ja ajankohtaisesti on tärkeää. Sisäilmaongelmiin liittyvä viestintä onkin parantunut aiemmasta ja kaupungin verkkosivuilta löytyvät nykyisin sisäilmaan liittyvät tiedotteet, uutiset ja kooste Mikkelin kaupungin sisäilmakohteista. Saavatko kaupunkilaiset kuitenkin vieläkin riittävästi tietoa eli riittävän ajoissa ja oikeaa tietoa – kuinka tätä on arvioitu? Esimerkiksi Urpolan koulun sisäilmaongelmista on kerrottu sivustolla hyvin suppeasti, vaikka ne ovat perusteena merkittävälle uudisrakennusinvestoinnille. Ovatko sisäilmatyöryhmän muistiot julkisia? Toimiiko sisäilmatyöryhmä samalla kokoonpanolla myös toimialakohtaisesti kaikissa kaupungin eri kiinteistöissä?

Vanhemmilla on oltava lasten edustajina osallistumista ja vaikutusmahdollisuus myös sisäilma-asioissa. Sisäilmatyöryhmässä ei ole edelleenkään vanhempien ja oppilaiden varsinaista edustusta, vaan heitä kuullaan vanhempainiltojen keskustelujen kautta. Mitä muita mahdollisia vaihtoehtoja tai uusia tapoja osallistua oppilaiden vanhemmilla on sisäilma-asioihin kuin pelkäs-

Mikkelin lyseon koulun oppilasryhmä teki upean katutaide-teoksen Saksalan alikulkukäytävälle yhdessä pietarilaisen katutaiteilija Stas Bagsin ohjauksessa. Tapahtuman järjestäjänä toimi Suomi-Venäjä-seuran Mikkelin osasto ja yhteistyössä mukana Mikkelin kaupungin kulttuuripalvelut ja Mikkelin Art&Design Week 2019. Valokuvat Katariina Asikainen.

tään vanhempainillat? Työryhmän jäsenyydellä olisi tärkeä merkitys osallisuudessa ja vaikuttamisessa, eikä vanhempia ja oppilaita tule nähdä vain tiedottamisen kohteina.

Ennen päätöksentekoa luottamushenkilöiden tulisi saada tietoonsa kaikki päätökseen olennaisesti vaikuttavat asiat. Itä-Suomen aluehallintovirasto (AVI) teki työsuojelutarkastuksen Mikkelin lukioon 8.10.2019 ja havaitsi henkilökunnan kuormittuneen esimerkiksi isoista opetusryhmistä. AVI antoi tämän johdosta toimintaohjeen ja ilmaisi huolensa mahdollisen oppilasmäärän kasvun vaikutuksesta työkuormitukseen. Kun Ristiinan lukion lakkauttamisesta päätettiin kaupunginvaltuustossa joulukuussa 2019, tätä raporttia ei ilmeisesti ollut missään käsittelyvaiheessa tuotu luottamushenkilöille tiedoksi. Miksi näin toimittiin? Kenellä raportti oli tiedossa? Mihin toimiin raportin johdosta on ryhdytty? On huomattava, että vaikka luottamushenkilöllä on tiedonsaantioikeus, hänellä ei ole mahdollisuutta tiedustella nähtäväkseen raporttia, jonka olemassaolosta hänellä ei ole tietoa. Mikkelin kaupungin hallintosäännön 6 §:n mukaan *"Toimielimet luovat omalla toimialallaan edellytyksiä läpinäkyvälle toiminnalle asioiden valmistelussa ja päätöksenteossa. Kaupunginhallitus, lautakunnat, kaupunginjohtaja sekä palvelualueiden johtavat viranhaltijat huolehtivat, että asukkaat ja palvelujen käyttäjät saavat riittävästi tietoa valmisteltavina olevista yleisesti merkittävistä asioista ja voivat osallistua ja vaikuttaa näiden asioiden valmisteluun."*

3.6 Hyvinvoinnin ja osallisuuden lautakunta

Lautakunta tekee yhteistyötä useiden ulkopuolisten tahojen kanssa mm. kumppanuussopimusten perusteella. Tilinpäätöksessä todetaan, että kumppanuuksien valvonta on tärkeää ja että toimielinten hyväksymien sopimusten osalta valvontavastuu on toimialan johtajalla tai hänen määräämällään. Miten kumppanuussopimuksia käytännössä valvotaan ja miten sopimukset näkyvät tilinpäätöksessä? Voisiko niistä olla jokin koostesivu tai kaavio, josta kävisi ilmi kaikki kumppanuussopimukset olennaisine tietoineen (osapuolet, sopimuksen kohde, euromäärä, voimassaoloaika)? Tarkastuslautakuntaa kiinnostaa erityisesti se, miten hyvin eri kumppanuudet palvelevat kaupungin tavoitteiden toteutumista ja miten hyvin rahalle on saatu vastinetta esimerkiksi kävijämäärä-, osallistujamäärä- tms. tietojen perusteella.

Ehkäisevä päihdetyö on kehittynyt ja vakiintunut. Koordinaattori oli mukana 36 tapahtumassa ja kohtasi arviolta yli 7 000 ihmistä. Elintapaohjaus on käynnissä Meijän Mikkelin -hankkeessa. Nuorten humalajuominen on vähentynyt 2017–2019, toisaalta nuuskan ja

huumausaineiden käyttö on lisääntynyt ja huumeiden kokeilu aloitetaan entistä nuorempana. Onko nuorilta kysytty, millaisilla keinoilla tätä saataisiin vähennettyä? Miesten alkoholin käyttö ja tupakointi on yleisempää suhteessa koko maan lukuihin. Naisten alkoholin käyttö on koko maan tasoa ja sen kehityssuunta on ollut positiivista. Miten siihen on pystytty vaikuttamaan?

Kaupungilla on tavoitteena Kalevankankaan liikunta- paikkojen käytön kasvattaminen ja käytön monipuolistaminen. Saimaa Stadiumi on ollut säännöllisesti koulujen, varhaiskasvatuksen ja liikuntapalvelujen käytössä. Stadiumin varausaste on ollut 66,2 prosenttia/käytettävissä olevat tunnit. Mitkä tulevat olemaan uusien aluekoulujen linjaukset liikunnan suhteen, keskitetäänkö osa liikunnanopetuksesta Stadiumille?

Liikkuva Mikkeli 2030 -ohjelman mukaan julkisia liikuntapaikkoja tullaan vähentämään 20 kpl (yhteensä 260). Onko järkevä lähtökohta keskittää lopetettavien urheilupaikkojen toiminnot Stadiumille? Ihmiset asuvat hajautettuna pitkin laajaa Mikkeliä ja pitkät etäisyydet urheilukeskukseen vaikeuttavat varmasti monen lapsen ja nuoren vaihtoehdoisen liikkumista pitkien etäisyyksien takia. "Vähintään tunnin päivässä liikkuvat" -mittarissa on kaikissa ikäluokissa vähenemää Mikkeliin lukuun ottamatta ammatillista astetta. Miten lapsia ja nuoria on kuultu mm. uusien koulujen suunnittelussa ja liikkumaan kannustavissa ratkaisuissa?

Aluejohtokunnat toimivat Anttolassa, Haukivuorella, Ristiinassa, Suomenniemellä ja Mikkelin pitäjän alueella. Aluejohtokunnilla on tärkeä rooli myös alueidensa vapaa-ajan ja liikunnan harrastuspaikkojen rakentamisessa ja niiden ylläpidossa. Aluejohtokunnat eivät ole kulutekijöitä vaan vetovoimatekijöitä ja merkittäviä toimijoita kaupunkilaisten vaikutusmahdollisuuksien kehittämisessä.

Uimahallin ja kansalaisopiston toteumaluvut ovat jääneet pois tilinpäätöksen sivun 141 toteutumataulukosta. Kansalaisopiston opiskelijamäärä oli 5 296 (kysytty erikseen), joten asetettua tavoitetta 5 500 ei saavutettu. Kirjaston toteumaluvut kahdessa eri kohdassa eivät vastaa toisiaan ja kysyttäessä kukaan ei ole osannut sanoa, mistä toinen luku on tullut. Pitäisikö jossain olla sellainen versio taulukoista, joihin olisi merkitty tiedon lähde? Sivun 141 alaosassa esitettyssä työllisyydenhoitoon liittyvässä toteutumassa ei ole yhtään vuoden 2019 toteutumaa. Voisiko vastaavissa tapauksissa kirjoittaa toteutumaksi ainoastaan "Ei tietoa vuodelta 2019"? Nyt lukija ei välttämättä huomaa, että tekstissä on vain vanhat luvut.

Mikkeli puistoon tuotiin kertomusvuonna kaksi raitiovaunua matkailu- ja tapahtumakäyttöön.

Syrjäytymisen ehkäisyssä ei ole saavutettu välttämättä toivottavia tuloksia eri ikäryhmien vertailussa vuosina 2018–2019. Elämänsä tyytyväisyyden osuus on säilynyt samana kaikissa ikäluokissa, mutta kaverittomuus on hieman lisääntynyt. Perusasteen jälkeistä tutkintoa ei ole yli neljäsosalla (26 prosenttia) mikkeliiläisistä. Miten nämä ilman perusasteen jälkeistä tutkintoa olevat jakautuvat ikäluokittain/ammattiluokittain?

Nuorisotilojen käynneissä on tilinpäätöksessä toteuma vuoteen 2018 verrattuna vain 68,7 prosenttia. Nuorisopalveluilta on 1.8.2020 alkaen puuttunut kaksi osaa-aikaista ja yksi kokoaikainen nuoriso-ohjaaja. Kysyttäessä asiaa selvisi, että palkkaamiseen ei olla saatu lupaa ja sen takia nuorisotiloja on ollut suljettuina.

Suomen Nuoriso-opistolta valmistuu vuosittain nuoriso- ja vapaa-ajanohjaajia ja Xamkista Mikkeliin sosionomeja. Miksi nuorisotoimintaan ei panostettu täysillä, vaikka työntekijöitä olisi varmasti löydyntä? Samaten valtuuston nuorisotyöhön budjetoimasta rahamäärästä jätettiin käyttämättä liki 200 000 euroa. Miksi nuorisotyöstä säästetään, kun siellä pitäisi olla aktiivisessa käytössä kaikki budjetoitu raha nuorten hyväksi?

3.7 Kaupunkiympäristölautakunta

Asumisen ja toimintaympäristön palvelualueen tulosalueita ovat kaupunkikehitys, kaupunkiympäristön elinkaari- ja palvelut, rakennusvalvonta sekä maaseutu- ja lomituspalvelut. Tilinpäätöksen mukaan palvelualueen tavoitteiden saavuttamisessa onnistuttiin vuoden 2019 aikana hyvin, vaikka asiakasrajapinnassa ja aikataulullisessa reagoinnissa on kehitettävää.

Kaupunkiympäristölautakunnan toimintatuotot ylittivät runsaalla 1,9 miljoonalla eurolla ja toimintakulut alittuivat reilulla 1,3 miljoonalla eurolla, joten toimintakate oli 3,3 miljoonaa euroa talousarviota parempi. Tuloja kertyi enemmän lähinnä Graani Oy:n ja kaupungin välisestä sopimuskorvauksesta.

Kiinteistöjen ja katujen korjausvelka on edelleen nousussa. Tilinpäätöksen mukaan katujen korjausvelka on vuoden 2020 alussa 10,7 miljoonaa euroa. Kiinteistöjen korjausvelan kehitys on esitetty vuoden 2019 tilinpäätöksessä seuraavan sivun yläreunassa olevana taulukkona.

Vuoden 2019 aikana valmistui kolme yleiskaavaa. Asemakaavojen osalta tilinpäätöksessä on ristiriitaista tietoa: sivun 154 taulukon mukaan niitä olisi hyväksytty 5 kpl, mutta sivulla 155 niitä mainitaan valmistuneen 7 kpl?

Satamapalveluita hoidetaan osittain ostopalveluna, mm. Anttolassa, Ristiinassa ja Haukivuorella. Millä pe-

Mikkelin kaupungin kiinteistöjen korjausvelan kehittyminen		
Vuosi	euroa	euroa, ilman C- salkkua (realisoitavat rakennukset)
2013	61 milj. euroa	30 milj. euroa
2014	66 milj. euroa	32,5 milj. euroa
2015	70,5 milj. euroa	35,3 milj. euroa
2016	73,9 milj. euroa	38,5 milj. euroa
2017	83,1 milj. euroa	45,4 milj. euroa
2018	90,6 milj. euroa	51,9 milj. euroa

rusteilla näitä palveluita on ulkoistettu? Entä miten näiden ostopalvelujen laatua seurataan ja valvotaan ja miten asiakaspalautetta kerätään?

Rakennusvalvonnassa lupamaksutulot yhteensä 0,8 miljoonaa euroa kasvoivat edellisvuodesta ja ne toteutuivat myös budjetoitua paremmin. Miten hyvin lupasioiden käsittelyaikatauluissa pysyttiin?

Kiinteistöveroprojektin osalta tilinpäätöksessä todetaan, että siinä saatiin säästöjä talousarvioon nähden. Missä vaiheessa tämä projekti on nyt ja miten kattavasti kaupungin rakennusrekisteri on ajan tasalla? Rakennusrekisteristä puuttuvilla rakennuksilla on välitön yhteys kaupungin kiinteistöverokertymään.

Pysäköinninvalvonnassa virhemaksujen määrä ja tulot ovat edelleen laskeneet. Tätä kehitystä on tilinpäätöksessä selitetty henkilöstöressurssien kohdentumisella vain noin 60-prosenttisesti varsinaiseen pysäköinninvalvontaan. Muu osa varsinaisesta työajasta menee mm. torikaupan valvontaan, lippuautomaattien ylläpitoon ja siirtoajoneuvojen käsittelyyn.

Mikkeliipuistoon sijoitettiin viime vuonna kaksi raitiovaunua matkailu- ja tapahtumakäyttöön tavoitteena puiston kävijämäärän kehittyminen. Miten Mikkelipuiston kävijämäärän kehittymistä seurataan ja miten sitä markkinoidaan uusille yrittäjille?

3.8 Liikelaitokset ja Etelä-Savon pelastuslaitos

Mikkelin Vesiliikelaitos

Vesilaitoksen liikeylijäämätavoite vuodelle 2019 ei toteutunut, vaan se jäi valtuustoon nähden sitovasta tavoitteesta (3,1 miljoonaa euroa) lähes 0,4 miljoonalla eurolla. Lisäksi vesilaitoksen investoinnit (muut kuin Metsä-Sairilan puhdistamo) ylittyivät lähes 0,5 miljoonalla eurolla, vaikka sen tilinpäätöksessä todetaan laitos- ja verkostoinvestointeja toteutetun talousarvion mukaisesti. Valtuusto hyväksyi nämä poikkeamat kokouksessaan 30.3.2020 § 19 eli sen jälkeen, kun vesilaitoksen johtokunta oli ensin kokouksessaan

20.2.2020 allekirjoittanut oman tilinpäätöksensä ja sen jälkeen vielä kokouksessaan 17.3.2020 ”täydentänyt toimintakertomustaan”. Miksi vesiliikelaitoksen johtokunnassa reagoitiin näihin sitovuustason poikkeamiin vasta maaliskuussa 2019? Onko vesilaitoksen talousseuranta hallinnassa? Tarkastuslautakunta odottaa näihin kysymyksiin perusteltua vastausta liikelaitoksen johdolta.

Veden ja jäteveden myyntimäärä ei toteutunut odotetusti. Vesijohtoveden laatu oli edelleen hyvää ja jakelu toimi ilman vakavia vakavia häiriöitä. Ristiinan jätevedenpuhdistamolla ei saavutettu fosforin puhdistushovaatimusta ja laitoksella oli lisäksi kaksi käyttöhäiriötä vuoden 2019 aikana.

Vakituisen henkilöstön määrä alittui neljällä tavoitteesta, joka oli 33. Kaupungille maksettiin korvausta peruspääomasta talousarvion mukaisesti 500 000 euroa.

Vesilaitoksella on meneillään uuden jätevedenpuhdistamon rakentaminen. Miten paljon ja mistä syistä sen kustannusarvio on elänyt alkuperäisestä arviosta ja paljonko lopulliset kustannukset tulevat tämän hetken arvion mukaan olemaan?

Mikkelin kaupungin liikelaitos Otavia

Liikelaitoksen sitova liikeylijäämätavoite 10 000 euroa ylittyi reilusti ollen tilinpäätöksessä yli 0,2 miljoonaa euroa.

Liikelaitoksen toiminnasta löytyy monia hyviä tuloksia. Esimerkiksi vaikeassa asemassa olevien työllistymistä tukeva hanke on toteutunut ja siten edistänyt monien työllistymistä.

Opiskelijamäärät ovat kasvaneet ja on hienoa, että opistolla on osaamista etäopetukseen, jonka merkitys koronakriisin vuoksi on nyt kasvanut. Koulutusvienti-tuotteen kehittämiseen tähdännyt hanke on sen sijaan vaikeutunut maailmanpoliittisen tilanteen vuoksi.

Vakituisen henkilöstön maksimimäärätavoite 70 alittui yhdeksällä, mutta henkilöstökulut ylittyivät lähes 0,3

miljoonalla eurolla johtuen opiskelijamäärän kasvusta. Opiskelijamäärät ylittyivät talousarvioon nähden niin lukiossa, peruskoulussa kuin vapaassa sivistystyössäkin.

Otavian tuotoista merkittävän osan muodostaa opiskelijamäärään suhteutettu valtionosuusrahoitus. Liikelaitos on onnistunut hyvin sopeuttamaan talouttaan ja toimintaansa muuttuneeseen toimintaympäristöön. Tarkastuslautakunnan mielestä Mikkelin kaupunki on tehnyt parhaansa valtionosuustulkintaepäselvyyksien ratkaisemiseksi.

Etelä-Savon pelastuslaitos (taseyksikkö)

Etelä-Savossa oli vuonna 2019 pelastustoimen tehtäviä 3 653 kpl eli vuoteen 2018 verrattuna lähes 300 vähemmän. Tehtävistään pelastuslaitos on suoriutunut hyvin ja palvelutasopäätöksen mukaisesti. Suurin yksittäinen tehtävä oli Tuppuralan koulun sammutustehävä.

Etelä-Savon pelastuslaitos on kehittänyt toimintaansa jatkuvasti pyrkien mm. sään ennustamisen ja riskiarvioinnin kautta minimoimaan vahingot.

Kuntien maksuosuuksissa ei ole ollut merkittäviä nousuja. Talous toteutui talousarvioon verrattuna tulojen osalta 100,7 prosenttia ja menojen osalta 99,3 prosenttia. Henkilöstömenot kasvoivat 0,7 prosenttia ja palvelujen ostot 2,2 prosenttia.

Vapaapalokuntien hyödyntäminen on suuri voimavara koko pelastustoimelle ja se on samalla osa merkittävää nuorisotyötä.

3.9 Konsernin tavoitteiden toteutuminen

Mikkelin kaupunkikonsernin muodostavat Mikkelin kaupunki ja sen määräysvallassa olevat tytäryhteisöt. Tytäryhteisöistä 11:lle oli asetettu valtuustoon nähden sitovat, kaupungin strategiasta johdetut tavoitteet kaupungin vuoden 2019 talousarviossa. Seuraavassa taulukossa on lyhyesti kommentoitu näiden yhtiöiden toimintaa vuonna 2019 erityisesti talouden näkökulmasta:

Etelä-Savon Energia Oy (konserni)	Konsernin liikevaihtotavoite oli 47 miljoonaa euroa ja toteutuma oli 50,5 miljoonaa euroa. Tulosta paransi se, että Etelä-Savon Energia Oy myi vuoden 2019 aikana Suur-Savon Sähkö Oy:lle omistusosuutensa sähkönmyyntiyhtiö Lumme Energia Oy:stä. Tilikauden voitto oli 4,2 miljoonaa euroa. Investoinnit kasvoivat edellisestä vuodesta 6,4 miljoonaa euroa ollen kokonaisuutena 14,4 miljoonaa euroa. Uusista liiketoiminnoista aurinkoliiketoiminta ei saavuttanut omia tavoitteita eikä kaasun myynnin 20 prosenttia vuotuista kasvua saavutettu. Emoyhtiö maksoi kaupungille osinkoa 2,86 miljoonaa euroa.
Etelä-Savon Koulutus Oy (Esedu, konserni)	Konsernin tulos oli tappiollinen (toteutunut tappio 0,384 miljoonaa euroa/ budjetoitu voitto 0,12 miljoonaa euroa). Liikevaihto oli 29,1 miljoonaa euroa. Toimitilojen tarve tulee entisestään vähenemään osaamisen kehittämisen siirtyessä vahvemmin työelämään ja verkkoon. Henkilöstökulujen pienentämisessä onnistuttiin hyvin; muiden kulujen osuus ylitti talousarvion yli 0,6 miljoonaa euroa, josta suurin osa muodostui koulutuskorvauksista (OPSO) sekä metsäkoneenkuljettajakoulutuksen osuista Samiedulta.
Kiinteistökehitys Naistinki Oy	Liikevaihto 5,1 miljoonaa euroa väheni 0,1 miljoonalla eurolla edellisestä vuodesta. Yhtiö maksoi kaupungille osinkoa vajaat 0,38 miljoonaa euroa. Merkittävin investointi oli Rantakylätalon saneeraus ja uudisrakentaminen ESE-konsernin ja vesilaitoksen toimitiloiksi. Kiinteistökannan kunnossapitoon ja korjausvelan pienentämiseen tulee edelleenkin panostaa.
Metsäsairila Oy	Yhtiön liikevaihto väheni 3,2 prosenttia edellisvuodesta ollen nyt 6,2 miljoonaa euroa. Tilikauden voitto oli 0,38 miljoonaa euroa. Tuloksen lasku johtuu pääosin lisäantenneista jätteenkäsittelymaksuista sekä pienentyneestä markkinaehtoisesta jätemäärästä ja sen mukana tulleista tuloista. Kompostointilaitoksen operointi oli suunniteltua kalliimpaa, mm. multatuotteiden raaka-aineena käytettävää turvetta jouduttiin ostamaan ennakoitua enemmän. Kaupungille maksettiin osinkoa 0,35 miljoonaa euroa.

Mikalo Oy	Yhtiön liikevaihto väheni hieman ollen nyt 22,1 miljoonaa euroa. Käyttöaste oli 94 prosenttia. Asuntojen kysyntä kohdistui edelleen entistä voimakkaammin yksioihin ja pieniin kaksioihin ja sijainnilla on entistä suurempi merkitys. Merkittävät investoinnit olivat Haukivuoren päiväkotito, joka valmistui 31.10.2019 (noin 2 miljoonaa euroa) ja Saarnikatu 4-10:n uudiskohteen rakentaminen aloitettiin ja se jatkuu vuodelle 2020.
Mikkelin Asumisoikeus Oy	Käyttöaste oli keskimäärin 93 prosenttia, joten talousarviossa asetettua tavoitetta 97 prosenttia ei saavutettu. Liikevaihto 1,6 miljoonaa euroa jäi myös hieman tavoitteesta. Yhtiön uudiskohteen rakentaminen alkoi Mikkelissä osoitteessa Olkkolankatu 1. Yhtiön isännöinnistä vastaa Mikalo Oy, jonka sisäisten tehtäväjärjestelyiden takia toimitusjohtaja vaihtui syyskuussa.
Mikkelin Jäähalli Oy	Yhtiö on ns. keskinäinen kiinteistöyhtiö, joka rahoittaa toimintansa yhtiöjärjestyksen mukaisesti osakkaiden maksamilla vastikkeilla. Kiinteistön vastike- ym. tuotot olivat 0,7 miljoonaa euroa. Päähalliin vaihdettiin katsomoiden ja kaukalon päälle Led-valot. Yhtiöllä on lainaa 7,5 miljoonaa euroa.
Mikkelin kehitysyritys Miksei Oy	Yhtiön liikevaihto kasvoi 4,9 miljoonaan euroon (+ 7,5 prosenttia). Uusia yrityksiä perustettiin 108 kpl, kun tavoite oli 140. Rekisteröidyt majoitusvuorokaudet yhteensä 269.478 kpl ylittivät tavoitteen 230.000.
Mikkelin opiskelija-asunnot Oy	Toteutunut käyttöaste 90,80 prosenttia jäi tavoitteesta 91,80 prosenttia hieman. Vuokratulot toteutuivat hieman talousarviota pienempinä liikevaihdon ollessa 4,24 miljoonaa euroa.
Mikkelin Oppilaitoskiinteistöt Oy	Liikevaihto 3,9 miljoonaa euroa toteutui suunniteltua paremmin, mutta tilikauden tulos jäi ennakoitua pienemmäksi luottotappioiden ja purettujen kiinteistöjen alaskirjausten takia. Päävuokralainen Esedu on luopumassa Raviradantie 8-10 tiloista ja neuvotteluja korvaavista vuokralaisista on käyty. Otavan koulutilan lunastaminen valtiolta on viivästynyt ministeriön omien selvitysten takia eikä päätöstä ole vielä saatu.
Mikkelin Ravirata Oy	Yhtiön liikevaihto jäi sekä tavoitteesta että edellisestä vuodesta ollen 0,83 miljoonaa euroa. Tilikauden tulos oli voitollinen 58 tuhatta euroa. Vuoden aikana valmistui kiviurien, valaistuksen ja äänentoiston peruskorjaus sekä 46-paikkainen karsinallinen valjastuskatos, nettoinvestoinnin kokonaisarvo oli yhteensä noin 1,9 miljoonaa euroa. Osakepääoman korotus toteutui suunnitelman mukaisesti ja Mikkelin kaupungin omistusosuus yhtiöstä on nyt 76,47 prosenttia (aikaisemmin 52,70 prosenttia).

Mikkelin kaupungin tilinpäätökseen on sisällytetty merkittävimpien konserniyhtiöiden osalta myös toimitusjohtajien ja hallitusten jäsenten nimet. Tämä on tuonut osaltaan läpinäkyvyyttä hallituksen kokoonpanoon voimassa olevan kuntalain 47 §:n tarkoittamalla tavalla. Lain ja sen perustelutekstien mukaan kunnan tytäryhteisön hallituksen kokoonpanossa on otettava huomioon yhteisön toimialan edellyttämä riittävä talouden ja liiketoiminnan asiantuntemus. Lisäksi hallituksen kokoonpanon tulisi mahdollistaa tehtävien tehokas hoitaminen, mikä korostuu erityisesti kilpailluilla markkinoilla toimimisessa ja kannattavan liiketoiminnan johtamisessa.

Kuten tilinpäätöksen sivulla 49 on todettu, konserniyhtiöiden hallitusten jäsenten perehdytystä riskienhallinnan kysymyksiin on syytä jatkaa ja riskienhallinta on pystyttävä vakiinnuttamaan yhdeksi keskeiseksi osaksi osakeyhtiöiden hallitustyöskentelyä.

4. Talous ja investoinnit

Mikkelin kaupungin tilinpäätös vuodelta 2019 oli 18,1 miljoonaa euroa alijäämäinen ja se huononi edellisestä vuodesta 4,8 miljoonaa euroa. Kaupungin taseessa on tilinpäätöksen jälkeen kertyneitä alijäämiä 42,2 miljoonaa euroa.

Talousarviota heikompaan tilikauden tulokseen vaikuttivat seuraavat merkittävät tulo- ja menopoikkeamat:

- Sosiaali- ja terveystalouden kuntalaskutuksen talousarvion ylitys oli 20,7 miljoonaa euroa. Sotekustannukset kasvoivat edellisestä vuodesta 13,4 miljoonalla eurolla.
- Verotulot alittivat talousarvion 7,4 miljoonaa euroa; kasvua oli kuitenkin edellisestä vuodesta 4,5 miljoonaa euroa
- Arvon alentumisia tehtiin kertapoistoina 2,1 miljoonaa euroa.

Mikkelin kaupungin tuottojen (toimintatuotot, verotulot ja valtionosuudet) kokonaismäärä oli yhteensä 383,1 miljoonaa euroa (371 miljoonaa euroa vuonna 2018). Verotulot kasvoivat 4,5 miljoonaa euroa (2,2 %) ja valtionosuudet 4,2 miljoonaa euroa (3,8 %). Valtionosuudet olivat 114,9 miljoonaa euroa ja niiden 4,2 miljoonan euron kasvu johtui pääosin Otavian nettilukiotoiminnan valtionosuuksien maksamisen uudelleen käynnistymisestä vuonna 2019.

Kunnallisverotuloja kertyi kaikkiaan 170,3 miljoonaa euroa, jossa oli kasvua edellisvuodesta 2,7 miljoonaa euroa eli 1,6 prosenttia. Yhteisöverot olivat 14,7 miljoonaa euroa ja kasvua oli 1,6 miljoonaa euroa eli 11,9 prosenttia. Kiinteistöverot olivat 19,3 miljoonaa euroa ja kasvua oli 0,2 miljoonaa euroa eli 0,9 prosenttia. Verotulot olivat yhteensä 204,3 miljoonaa euroa (199,8 miljoonaa euroa vuonna 2018).

Toimintakate huononi 8,3 miljoonaa euroa (2,7 %) edellisestä vuodesta ollen nyt -317,7 miljoonaa euroa

(-309,5 miljoonaa euroa vuonna 2018). Kaupunkirakenneselvityksen ja palvelusuunnitelman yksi keskeinen tavoite on toimintakatteen kasvun hillintä kuluja sopeuttaen ja palvelurakenteita uusien.

Suunnitelman mukaiset poistot olivat 19,3 miljoonaa euroa ja kertapoistot omaisuudesta 2,1 miljoonaa euroa, yhteensä poistot olivat noin 21,5 miljoonaa euroa.

Lainamäärä kasvoi edellisestä vuodesta 35,2 miljoonaa euroa ollen 251,8 miljoonaa euroa.

Vuosikate oli 3,1 miljoonaa euroa ja se heikkeni 0,5 miljoonaa euroa edellisestä vuodesta. Vuosikate oli noin 59 euroa/asukas.

Tulorahoituksen ja investointien erotuksena laskettu toiminnan ja investointien rahavirta oli -33,3 miljoonaa euroa, kun se vuonna 2018 oli -30,6 miljoonaa euroa. Investointien tulorahoitusprosentti oli 8,1.

Rahoitusrakenne muuttui kuluvan vuoden aikana siten, että pitkäaikaista uutta lainaa nostettiin 65 miljoonaa euroa ja pitkäaikaisia lainoja lyhennettiin 19 miljoonaa euroa.

4.1 Tilikauden tuloksen muodostuminen ja talous

Vuonna 2019 kaupungin velkamäärä kasvoi 35,2 miljoonaa euroa. Otavian nettilukiotoiminnan vuosien 2013–2017 valtionosuuksien takaisinperintä (OKM) 15,65 miljoonaa euroa on kirjattu pitkä- ja lyhytaikaisiin siirtovelkoihin. Vuonna 2018 kaupungin velkamäärä kasvoi 18,9 miljoonaa euroa ja kassavarat vähenivät lähes 0,6 miljoonaa euroa.

Kaupungin korollisten velkojen kehitys on ollut seuraava:

31.12.2016	200,7 miljoonaa euroa
31.12.2017	197,7 miljoonaa euroa
31.12.2018	216,6 miljoonaa euroa
31.12.2019	251,8 miljoonaa euroa

Kaupungin lyhytaikaiset saamiset olivat tilinpäätöksessä 28,1 miljoonaa euroa ja lyhytaikaiset velat 116,4 miljoonaa euroa. Vastaavasti pitkäaikaisia saamisia oli 1,2 miljoonaa euroa ja pitkäaikaisia velkoja 208,3 miljoonaa euroa. Rahat ja pankkisaamiset olivat 27 000 euroa.

Taseen tunnusluvut ja niiden vertailu kriisikuntakriteereihin

Nykyiset kriisikuntakriteerit ovat:

1. peruskunta ei pysty kattamaan taseeseensa kertynyttä alijäämää neljässä vuodessa; tai
2. kuntakonsernilla on kertynyttä alijäämää yli 1 000 euroa asukasta kohden viimeisessä tilinpäätöksessä ja sitä edeltävässä tilinpäätöksessä vähintään 500 euroa; tai
3. kaikki neljä seuraavista kriteereistä täyttyvät kahden peräkkäisen vuoden aikana:
 - 3.1. kuntakonsernin vuosikate on negatiivinen
 - 3.2. kunnan tuloveroprosentti on + 1 prosenttiyksikköä yli kuntien keskiarvon
 - 3.3. kuntakonsernin asukasta kohden laskettu lainamäärä ylittää 50 prosentilla maan keskiarvon
 - 3.4. kuntakonsernin suhteellinen velkaantuneisuus on yli 50 prosenttia

Nykyisin sovellettavat kriisikuntakriteerit on otettu käyttöön kahdessa vaiheessa. Kriteeriä 1 sovelletaan vuoden 2015 tilinpäätöksestä alkaen ja muita kriteereitä vuoden 2017 tilinpäätöksestä alkaen.

Kriisikuntakriteereitä on uudistettu 1.3.2019 voimaan tulleella uudella kuntalain 118 §:llä. Mittariston rakenne säilyy ennallaan, mutta tunnuslukuja ja niiden raja-arvoja on muutettu. Uusia raja-arvoja sovelletaan ensimmäisen kerran vuonna 2022 vuosien 2020 ja 2021 tilinpäätösten tunnuslukujen perusteella. Siihen asti sovelletaan aiemmin voimassa olleita kriisikuntakriteereitä.

Seuraavassa tarkastellaan Mikkelin kaupungin ja kaupunkikonsernin tunnuslukujen kehittymistä ja tulevaisuuden näkymiä nykyisten kriisikuntakriteerien valossa.

Haukivuoren Nuppula-päiväkodin rakentaminen oli yksi Mikalo Oy:n viime vuoden merkittävimmistä investoinneista.

1 Peruskunnan taseeseen kertynyt yli/alijäämä on kehittynyt seuraavasti:

31.12.2016	4,6 miljoonaa euroa
31.12.2017	4,9 miljoonaa euroa
31.12.2018	- 8,45 miljoonaa euroa
31.12.2019	-42,18 miljoonaa euroa

2 Kuntakonsernin taseeseen kertynyt alijäämä/asukas

Mikkelin kuntakonsernilla on taseessa ylijäämää/asukas seuraavasti (raja-arvo 1 000 euroa/asukas):

31.12.2016	1 123 euroa/asukas
31.12.2017	1 105 euroa/asukas
31.12.2018	865 euroa/asukas
31.12.2019	384 euroa/asukas*

* Asukkaita kohden lasketuissa tunnusluvuissa on käytetty Tilastokeskuksen ennakkotietoa Mikkelin asukasmäärästä per 31.12.2019, 53 152 asukasta.

Mikkelin kuntakonsernilla on taseessa ylijäämää/asukas seuraavasti (raja-arvo 500 euroa/asukas):

31.12.2016	1 053 euroa/asukas
31.12.2017	1 123 euroa/asukas
31.12.2018	1 105 euroa/asukas
31.12.2019	865 euroa/asukas*

* Asukkaita kohden lasketuissa tunnusluvuissa on käytetty Tilastokeskuksen ennakkotietoa Mikkelin asukasmäärästä per 31.12.2019, 53 152 asukasta.

3.1. Kuntakonsernin vuosikate

Kuntakonsernin vuosikatteen ovat olleet vuosittain seuraavat:

2016	51,5 miljoonaa euroa
2017	54,8 miljoonaa euroa
2018	35,1 miljoonaa euroa
2019	37,4 miljoonaa euroa

3.2. Kunnan tuloveroprosentti on + 1 prosenttiyksikköä yli kuntien keskiarvon

Mikkelin veroprosentti on 20,50. Veroprosentti on salituissa rajoissa, jos se on korkeintaan 20,88.

3.3. Kuntakonsernin asukasta kohden laskettu lainamäärä ylittää 50 prosentilla maan keskiarvon (9.810 euroa)

Kuntakonsernin velkamäärä on kehittynyt seuraavasti:

31.12.2016	476,9 miljoonaa euroa	8 752 €/asukas
31.12.2017	505,2 miljoonaa euroa	9 308 €/asukas
31.12.2018	523,5 miljoonaa euroa	9 723 €/asukas
31.12.2019	581,0 miljoonaa euroa	10 932 €/asukas*

* Asukkaita kohden lasketuissa tunnusluvuissa on käytetty Tilastokeskuksen ennakkotietoa Mikkelin asukasmäärästä per 31.12.2019, 53 152 asukasta.

3.4. Kuntakonsernin suhteellinen velkaantuneisuus

Kuntakonsernin suhteellinen velkaantuneisuus on ollut seuraava (raja-arvo väh. 50 %):

31.12.2016	98,1 prosenttia
31.12.2017	99,7 prosenttia
31.12.2018	106,0 prosenttia
31.12.2019	115,1 prosenttia

Kriisikuntakriteerit täyttyvät vuoden 2018 konsernin suhteellisen velkaantumisen ja lainamäärän osalta.

Luvuista voidaan kuitenkin todeta, että nykyisten kriteerien täyttymiseltä vältytään vielä toistaiseksi. Vuodesta 2018 alkaen kaupungin taseeseen muodostunut alijäämä on kyettävä kattamaan neljässä vuodessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien eli vuoden 2023 loppuun mennessä. Kaupungin taseessa on vuoden 2019 tilinpäätöksessä kertyneitä alijäämiä 42,2 miljoonaa euroa. Kaupunkikonsernin lainamäärä ylittää selvästi raja-arvon ja myös kunnallisveroprosentti on hyvin lähellä kriisikuntakriteerin ylärajaa nykyisillä mittareilla.

Talouden tasapainottamistoimenpiteet ovat tilinpäätöksen mukaan (s. 56-57) seuraavat:

- Kaupunkirakenneselvityksestä ja palvelusuunnitelmasta vuosina 2020–2023 mahdollisesti toteutuksessa olevien 15 miljoonan yksilöityjen talouden tasapainottamistoimenpiteiden avulla kaupungin talouden ei arvioida tasapainottuvan eikä taseeseen kertyneiden alijäämien tulevan katetuksi vuoden 2023 loppuun mennessä.
- Kaupungilla oli yhteistoimintaneuvottelut henkilöstön kanssa säästötoimenpiteiden saamiseksi vuoden 2019–2020 taitteessa, mutta niiden tuloksena saadut säästötoimenpiteet eivät tule riittämään talouden tasapainottamiseen.
- Kaupunki joutuu tekemään lisäksi omaisuuden myyntiä ja omaisuuden tasejärjestelyjä kertyneiden alijäämien kattamiseksi vuoden 2023 loppuun mennessä. Taseomaisuuden järjestelytarve tulee olemaan vähintään 50 miljoonaa euroa.

- Essoten kuntalaskutuksen kasvun jatkuminen aiempien vuosien tasolla tulee saada pysäytettyä.
- Mikkelin kaupunki suunnittelee noin 50 miljoonan euron päiväkotij- ja kouluinvestointeja vuosille 2019–2022. Kaupungin lainamäärä tulee nousemaan investointien myötä merkittävästi em. ajanjaksolla.

Tilinpäätöksessä todetaan edelleen, että mikäli säästöt eivät tule toteutumaan ja suunnitellut investoinnit toteutetaan, joutuu kaupunki luopumaan lähivuosi- na merkittävästä taseomaisuudestaan ja veroprosentti tulee olemaan lähellä 30 prosenttia, mikä ei ainakaan kaupungin mainekuvaa tule kasvattamaan.

Tilinpäätöksessä ei ole tarkemmin yksilöity, mitä 50 miljoonan euron taseomaisuuden järjestely käytännössä tarkoittaa. Tekstissä on eri kohdissa mainittu tasapainottamistoimenpiteinä termit ”omaisuuden myynti”, ”omaisuuden tasejärjestelyt” ja ”osake- ja taseomaisuuden järjestelyt”. Käytetty terminologia on sekavaa ja se herättää lisäkysymyksiä: mitä omaisuutta myydään ja mitä omaisuutta järjestellään ja miten?

Talouden tilanne on kriittinen. 50 miljoonan euron päiväkotij- ja kouluinvestointeja vuosille 2019–2022 on perusteltua arvioida uudelleen ja palata asiaan koronaepidemian jälkeen.

Kaupungin lainamäärä on kehittynyt sivun alareunassa olevan taulukon mukaisesti.

4.2 Investoinnit

Vuoden 2019 investoinnit (netto) yhteensä 33,8 miljoonaa euroa jakautuivat seuraavasti:

Mikkelin kaupunki	16,2 miljoonaa euroa
Mikkelin Vesiliikelaitos	17,4 miljoonaa euroa
Etelä-Savon pelastuslaitos	0,2 miljoonaa euroa
Otavan Opisto	-

Kaupungin lainamäärä on kehittynyt seuraavasti:

	Lainamäärä milj. euroa	Lainamäärä euroa /asukas
2015	181,6	3 324
2016	200,7	3 683
2017	197,7	3 642
2018	216,6	4 022
2019	251,8	4 738 *

* Asukkaita kohden lasketuissa tunnusluvuissa on käytetty Tilastokeskuksen ennakkotietoa Mikkelin asukasmäärästä per 31.12.2019, 53 152 asukasta.

Kaupungin suurimpia investointeja olivat

- Kalevankankaan päiväkoti 2,8 miljoonaa euroa
- VT5 -hanke ja siihen liittyvä liitännäishankkeet 2,8 miljoonaa euroa
- Anttolan yhtenäiskoulun liikuntasali 1,7 miljoonaa euroa
- Ecosairila 1,5 miljoonaa euroa
- Pyöräilyn ja kävelyn edistämishjelma 1,5 miljoonaa euroa
- Rantakylän koulun rakennusprojekti 0,8 miljoonaa euroa
- Otavan päiväkoti 0,5 miljoonaa euroa
- Sodan ja rauhan keskus Muistin perustaminen 0,4 miljoonaa euroa
- Päämajatalo 0,3 miljoonaa euroa
- Kaupungin virastotalon osittainen saneeraus 0,3 miljoonaa euroa
- Energiataloudelliset investoinnit 0,2 miljoonaa euroa

Maa- ja vesialueiden myyntitulot (netto) olivat 3,9 miljoonaa euroa.

Minkäläistä edistystä ja toimenpiteitä rakennuskannan myynnissä ja hyödyntämisessä eri tarkoituksiin on tapahtunut?

Vesilaitoksen investoinnit (brutto) yhteensä 17,7 miljoonaa euroa jakautuivat seuraavasti:

- laiteinvestoinnit	0,2 miljoonaa euroa
- puhdistamot (hulevesi)	0,7 miljoonaa euroa
- verkosto	2,3 miljoonaa euroa
- uusi jätevedenpuhdistamo	14,5 miljoonaa euroa

Uuden jätevedenpuhdistamon rakentamiseen on käytetty 31.12.2019 mennessä rahaa yhteensä lähes 45,0 miljoonaa euroa. Alun perin hankkeen ilmoitettiin valmistuttuaan kasvattavan poistoa vuositasolla kaksi miljoonaa euroa. Vuoden 2019 tilinpäätöksessä todetaan, että jätevedenpuhdistamon investointi tulee valmistuttuaan vuonna 2021 nostamaan poistotasoa noin kolme miljoonaa euroa. Mistä eri syistä jätevedenpuhdistamon rakentamiskustannukset ovat karanneet ja mihin loppusummaan ne mahtavat päätyä?

5. Muut havainnot

5.1 Ympäristötilinpäätös

Vuoden 2019 ympäristötulot 6,6 miljoonaa euroa pysivät liki edellisvuoden tasolla. Tulot syntyivät pääosin jätevesimaksuista, jotka ovat noin 96 prosenttia kaikista ympäristötuloista. Ympäristömenot pienentyivät edellisvuoteen verrattuna noin 13 prosenttia ollen 10,5 miljoonaa euroa. Ympäristömenot pienentyivät varsinkin jätehuollon ja roskaantumisen kohdalla edellisvuoteen verrattuna ollen 1 miljoonaa euroa sekä maaperän ja pohjaveden suojelun kohdalla ollen 0,4 miljoonaa euroa.

Ympäristöinvestoinnit (brutto) olivat 17,4 miljoonaa euroa, mikä oli 51,5 prosenttia kaupungin kaikista käyttöömaisuusinvestoinneista. Suurimmat investoinnit liittyivät rakenteilla olevaan uuteen jätevedenpuhdistamoon (14,5 miljoonaa euroa) sekä jäteveden puhdistamiseen ja viemäröintiin.

Viime vuonna huomautimme ympäristötilinpäätöksen esityksen sekavuudesta ja kaipasimme yhteenvetoa, johon olisi koottu olennaiset tiedot kaupungin ympäristövastuista:

- mitkä ovat merkittävimmät ympäristöriskit?
- mikä on kaupungin euromääräinen ympäristövastuu ja miten se jakautuu eri kohteisiin?
- miten ympäristövastuut kokonaisuutena tulevat hoidetuiksi?
- ovatko ympäristövastuita varten kirjanpidossa tehdyt pakolliset varaukset riittävät?
- miten ympäristöasioista tiedotetaan asukkaille ja muille sidosryhmille?

ESE-konserni on ollut mukana rakennuttamassa aurinkopaneelikenttää Haukivuorelle.

Ympäristöasioiden esitystavassa ei tapahtunut muutosta vuoden aikana.

5.2 Henkilöstöraportti

Vuonna 2019 vietiin eteenpäin henkilöstö- ja palvelukehitysohjelman kolmea kärkitavoitetta eli hyvinvoiva henkilöstö, osaava johtaminen ja esimiestyö sekä asiakaslähtöinen palvelujen kehittäminen, mutta erillistä ohjelmasta päätettiin luopua. Ohjelmaan sisältyvät tavoitteet päätettiin sisällyttää kaupungin strategian pohjalta laadittuihin muihin ohjelmiin sekä vuoden 2020 henkilöstösuunnitelmaan.

Työhyvinvointi ja sen johtaminen

Työhyvinvoinnin edistäminen työpaikalla on kaikkien työntekijöiden yhteistyötä ja se toteutuu monen eri tekijän summana. Toiminnassa on painotettu ennaltaehkäiseviä toimia, lisätty tietoisuutta työkyvyn kustannusvaikutuksista ja panostettu henkilöstön omaehtoiseen työkyvystä ja terveydestä huolehtimiseen.

Kertomusvuonna otettiin käyttöön Lapin Yliopistossa kehitetty työelämän laatua ja tuottavuutta kuvaava QWL (Quality of Working Life) -indeksi. Vuonna 2019 QWL-indeksi, henkilöstön suorituskyky Mikkelin kaupungissa on 60,1 prosenttia. Tulos on kuntaorganisaatioiden keskitasoa, mutta kuvaa myös sitä, että henkilöstön suorituskykyä ja tehollisen työajankäyttöä on mahdollista parantaa huomattavasti henkilöstön taitaidon paremman hyödyntämisen, työelämäinnovaatioiden, prosessien kehittämisen, hyvän johtamisen ja esimiestyön kautta. Millaiset ovat toimenpiteet työajan tehokkaampaan käyttöön? Entä miten tehokkuus vaihtelee Mikkelin kaupungin eri palvelualueilla?

Osaamisen kehittäminen

Henkilöstön näkökulmasta tavoitteena on ollut lisätä motivaatiota ja intoa yhteisten tavoitteiden toteuttamiseen sekä halua itsensä ja työnsä kehittämiseen. Myös valmiuksia ja voimavaroja jatkuvien muutosten kohtaamiseen talouspaineiden keskellä on haettu erilaisin keinoin. Miten näissä on onnistuttu?

Jokaiselle työntekijälle oli tavoitteena laatia henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma tammihelmikuun 2019 aikana käytävän kehityskeskustelun yhteydessä. Kehityskeskustelujen toteutumisosuutta ei ole erikseen selvitetty, mutta pulssikyselyiden perusteella esimiestyö olisi kehittynyt myönteiseen suuntaan. Miten tämä toteutui ja käytiinkö kehityskeskustelut?

Vuonna 2019 jatkui kaksivuotinen Mikkelin tarina todeksi -valmennuskokonaisuus, jossa keskityttiin työyhteisöosaamiseen. Valmennuksen tavoitteena on ollut osallisuuden, osallistumisen ja yhteisen vastuun lisääminen. Muuttuva työelämä muuttaa myös johtamista ja esimiestyötä ja on yhä enemmän kaikkien yhteinen asia. Toimintatapojen ja asenteiden muutos vaatii paitsi aikaa myös omaehtoista kehitystyön jatkamista ja yhteistyön lisäämistä organisaation sisällä. Kuinka moni työntekijä tämän on käynyt? Millaisia tuloksia tästä on saatu? Minkälainen seuranta on omaehtoisesta kehitystyöstä ja yhteistyöstä?

Kertomusvuonna valmistui kaupunkirakenneselvitystä täydentävä uusi palvelusuunnitelma, joka huomioi kaupungin väestön määrässä ja palvelutarpeessa enakoitavat muutokset sekä kaupungin taloudelliset mahdollisuudet. Uuden tavoiteorganisaation luominen 120 henkilötyövuoden vähennystavoitteinen on osa kaupungin talouden tasapainottamista ja se hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa 9.12.2019 § 146.

Yhteistoiminta

Vuonna 2019 merkittävin yhteistoiminta-asia oli koko henkilöstöä koskevat yhteistoimintaneuvottelut. Yhteistoimintaneuvotteluiden tavoitteena oli vuosien 2020–2021 aikana saavuttaa 4,6 miljoonan euron henkilöstösäästöt. Neuvottelut käytiin ajalla 24.10–16.12.2019 ja ne kestivät seitsemän viikkoa.

Neuvottelun tuloksena löydettiin vaadittavat säästöt, jotka tulee toteuttaa vuoden 2021 loppuun mennessä. Tulokseen sisältyi mm. henkilöstöetuuksien leikkauksia sekä 90 tehtävän vähentäminen, joka vastaa 83 henkilötyövuotta. Neuvottelutulokseen ei sisällynyt lomautuksia.

Vuoden 2019 aikana neuvoteltiin paikallisia sopimuksia kolme kappaletta. Paikallisia sopimuksia tehtiin luottamusmieskorvauksen määrästä, työvuoron pituudesta vuorohoitoa antavissa päiväkodeissa jaksotyössä ja koulukohtaisen lisätehtävän maksamisesta paikallisesti.

Henkilöstöraportissa on paljon yksityiskohtaisia tietoja, joista voidaan vuoden 2019 osalta mainita seuraavat havainnot:

- Vuoden 2019 lopussa henkilöstön lukumäärä oli 2 053 (vakinaiset ja määräaikaiset) ja määrä väheni edellisestä vuodesta 50:lla (= 2 103-2 053)
 - vakituista henkilökuntaa oli 1 776, määrä lisääntyi edellisestä vuodesta seitsemällä (7)
 - määräaikaisia oli 277, määrä väheni edellisestä vuodesta 57:lla
 - lisäksi kaupungin palveluksessa oli työllistettyjä henkilöitä 37, määrä väheni edellisestä vuodesta 16:lla
- Henkilöstön keski-ikä oli 47,6 vuotta (edellinen vuosi 47,5)
- Eläketapahtumia oli yhteensä 55 kpl (edellinen vuosi 89): vanhuuseläkkeelle jäi 37 (66), työkyvyttömyyseläkkeelle 9 (13) ja osatyökyvyttömyyseläkkeelle 9 (10). Lisäksi molempina vuosina 2018 ja 2019 oli 6 kuntoutustukieläköitymistä.
- Sairauspoissaolot kalenteripäivinä kasvoivat edellisvuodesta 2 184:llä (28 930-31 114)
- Laskennallisia sairauspoissaolopäiviä kertyi 15,4 kalenteripäivää työntekijää kohden (edellisenä vuonna 13,7). Luvut eivät ole täysin vertailukelpoisia, koska vuonna 2018 on jakajana käytetty henkilöstömäärää ja vuonna 2019 henkilötyövuotta.
- Sairauspoissaolojen kokonaiskustannukset olivat yli 1,7 miljoonaa euroa, kun luvussa on otettu huomioon Kelan maksamat sairauspäiväraha korvaukset
- Työtapaturmia (vakuutusyhtiön ilmoitus) oli 139 kpl (169 kpl). Työmatkalla sattuneita tapaturmia oli 29 kpl. Viidessä työtapaturmassa vakuutusyhtiö joutui korvaamaan sairaskuluja yli 5 000 euron edestä. Kaikki viisi tapausta liittyivät joko liukastumiseen tai kompastumiseen.
- Työterveyshuollon kokonaiskustannukset olivat 1,1 miljoonaa euroa. Ne nousivat edellisestä vuodesta 5 tuhannella eurolla ja nousu painottui ennaltaehkäisevään työterveyshuoltoon.
- Henkilöstön virkistystoimintaan käytettiin reilut 0,2 miljoonaa euroa (keskimäärin 99 euroa/henkilö); edellisen vuoden luvut olivat vastaavansuuruiset.

- Vuonna 2019 jatkettiin henkilöstölle kyselyä, jossa sillä oli mahdollisuus ehdottaa Helmi-palkintojen saajia. Voittajiksi selviytyivät nämä kolme (3) Helmeä saaden kukin 1.000 euron palkintosumman:
 - Hyvinvointihelmi – Rantakylän koulun ja päiväkodin ruoka- ja puhtauspalveluhenkilöstö
 - Kehittämishelmi – Etelä-Savon pelastuslaitos, Savonlinnan ensihoito
 - Turvallisuushelmi – Naisvuoren uimahallin ja Viihdeuimala Rantakeitaan henkilöstö.

Osaava, aktiivinen ja sitoutunut henkilöstö on kaupungin tärkein voimavara. Tarkastuslautakunta esittää kiitokset koko henkilökunnalle vuoden 2019 aikana kaupungin eteen tehdystä työstä.

6. Allekirjoitukset

Mikkelissä 26.5.2020

Juhani Oksman
Puheenjohtaja

Heli Kauppinen
Varapuheenjohtaja

Katariina Asikainen

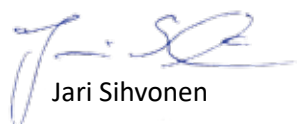
Paavo Barck

Tiina Elkharam

Harri Kivinen

Jari Sihvonen

Leena Teittinen

Teijo Ylönen

Juhani Oksman

Heli Kauppinen

Katariina Asikainen

Paavo Barck

Tiina Elkharam

Harri Kivinen

Jari Sihvonen

Leena Teittinen

Teijo Ylönen

MIKKELIN KAUPUNKI